

Rere el silenci de la Biblioteca de Catalunya

Actualment, l'equipament centenari disposa de 1.500 metres lineals de prestatgeria de lliure accés, amb 20.000 volums, i uns tres milions de documents

A

Durant aquests 100 anys, les estadístiques van dels 5.000 lectors anuals del 1914 als 1.133.248 el 2013, tenint en compte que la darrera xifra inclou els "lectors remots" (els que consulten per internet) perquè les sales de lectura estan més buides ara que durant la dècada del 1990

La Biblioteca Nacional de Catalunya compleix 100 anys el 27 de maig denguany, dimarts vinent. I ja en el seu enunciat trobem dos conceptes excepcionalment potents: *Biblioteca* (com a custòdia del coneixement de totes les èpoques) i *Catalunya* (terme d'alt component identitari i reivindicatiu en el moment present). Un còctel d'alta graduació, amb ingredients tan engrescadors i suggeridors com els culturals i els sentimentals.

Pensant en la influència que aquests valors tenen sobre l'individu els antics egipcis ja van definir les biblioteques com a "tresor dels remeis de l'ànima", en reconeixement del seu poder terapèutic. Però els amants de la cultura encara van més lluny. Per a ells les biblioteques són éssers vius que tenen ànima. En el cas de la Biblioteca de Catalunya, una ànima sàvia, plural i dialogant. D'això en podem donar fe tots els que l'estimem i hem treballat a les seves sales acollidores gaudint d'aquell silenci ple de veus: tant les dels autors que habiten les seves lleixes, com les de les velles pedres que contempen la seva evolució. Són el llegat que, com en una carrera de relleus, una generació passa com a testimoni a l'altra.

En l'actualitat la biblioteca és l'hereva directa, per via patrimonial, de l'antiga Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans fundada l'any 1904 per Prat de la Riba. Continuada el 1914 per la Mancomunitat de Catalunya, rere el parèntesi final de la Guerra Civil va tornar a obrir les portes l'any 1940, ja a l'edifici gòtic del segle XV, on ara està instal·lada. Però per arribar aquí ha passat per etapes molt convulses, com la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930), la Guerra Civil (1936-1939) i la dictadura franquista (1939-1975). Durant aquesta darrera, el govern central, que actuava com ara des de la imposició –fins i tot canviant el qualificatiu de *Catalunya* per *Central*– va prohibir el català, l'obsessiva i malaltissa intransigència espanyola que en-

cara dura. I és que ja en els estatuts fundacionals de la primera biblioteca del 1904 constava un objectiu prioritari: recollir i preservar per al futur la riquesa bibliogràfica catalana.

Per això cal destacar l'existència durant el franquisme d'uns dipòsits de llibres prohibits al públic. Els professionals els coneixíem com a *Infern*, un argot justificat per la condemna que el règim aplicava tant a llibres de contingut sospitosos, com ara catalanista o de tema sexual. Però alguns encara volien una censura més estricta. A la Biblioteca de Catalunya un lector va demanar en préstec *Les fleurs du mal*, de Baudelaire. L'obra no hi era, al seu lloc, i tots els altres exemplars havien desaparegut sense deixar rastre. Es va eviden-

És hereva, per via patrimonial, de l'antiga Biblioteca de l'IEC

ciar que faltaven llibres, sempre coincidint amb temes polítics o sexuals. Un policia camuflat d'empleat va descobrir que el culpable era un mosso del magatzem. Havia retirat de la circulació més de cent llibres, que van aparèixer, esquinçats, al fons d'un pou sec de la biblioteca.

Com el Fantasma de l'Òpera, la biblioteca va tenir el seu propi fantasma. I com qualsevol biblioteca, ha patit robatoris, mutilació d'exemplars, i afers peregrins amb protagonistes més o menys inofensius o llunàtics. Com un lector que es passava el matí arrenjerant els llibres de les prestatgeries, o un altre que s'obsessionava amb alguna bibliotecària. De fet teníem línia directa amb la comissaria de la policia o amb el departament de salut mental...

Però la biblioteca, malgrat episodis *censurables* i penúries econòmiques, tirava endavant amb adquisicions, donatius i intercanvi, fins a arribar als tres milions de documents actuals i a tenir un dels fons periodístics més importants de Catalunya. I anava evolucionant paral·lelament al progrés tecnològic. Tant és així que si als anys 50 del segle XX les fitxes del catàleg eren manuscrites, rere el parèntesi del mecanoscrit va arribar la força imparable de la informàtica, que ha revolucionat la catalogació i recuperació de la informació. Una evolució que salta del catàleg manual al catàleg *online* (iniciat el 1990), a la digitalització dels cedularis antics, i a la incorporació gradual al Catàleg Únic de Catalunya (CUC).

Durant aquests 100 anys, les estadístiques van dels 5.000 lectors anuals del 1914 als 1.133.248 el 2013. Tenint en compte que la darrera xifra inclou els "lectors remots" (els que consulten per Internet) perquè les sales de lectura estan més buides ara que durant la dècada del 1990, quan jo hi treballava. Suposo que no hi té res a veure el fet que les mesures de seguretat són quasi tan extremes com al Pentàgon...

En una cosa no ha variat l'esperit de la biblioteca: avui, com fa un segle, gestiona la conservació del *thesaurus* cultural català, sota l'experiència professional dels seus bibliotecaris. I rere un silenci intel·ligent, d'alt contingut humanístic, científic i d'avantguarda ofereix les seves seccions com a *remei de l'ànima* d'estudiants, investigadors i lletraferits. Que sigui per molts anys. *